

ОТЧЕТ ПО ПРОЕКТ ЗА НАУЧНО И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ“ II ЕТАП

Тема: Разработване на нови съединения с активност срещу мултирезистентни щамове на *Mycobacterium tuberculosis*

Участник: химик Мартин Равуцов

/длъжност/степен, име фамилия/

Научен ръководител: проф. дхн Владимир Димитров

/длъжност/степен, име фамилия/

София, 02.2021

Белодробната туберкулоза заема второ място по смъртност сред инфекциозните заболявания в световен мащаб. Според оценка на Световната здравна организация (СЗО) през 2017 г. са регистрирани над девет милиона новозаразени и около 1.3 милиона смъртни случая.¹ Появата на резистентни щамове на *Mycobacterium tuberculosis* (МТВ) ограничава ефективността на съществуващите лекарства, поради което, настоящите препоръки на СЗО за лечение на туберкулоза включват прилагане на четири до шест препарата в комбинация. Следователно, разработването на нови лекарствени кандидати е от съществено значение за постигане на целите, поставени в програмата „Да спрем туберкулозата“ под егидата на СЗО. Един от обещаващите методи за разработване на нови медикаменти с висока активност срещу мулти-резистентни патогени е получаването на т. нар. *хибридни антибиотици*, които съчетават в молекулата си два или повече фармакофора с различен механизъм на действие.² В тази връзка, основната цел на Етап II от проекта е подобряване на ефективността на клинично изпитани препарати чрез получаването на нови синтетични аналози. Ципрофлоксацин (Фигура 1) и метронидазол (Фигура 2) са избрани като подходящи субстрати поради високата им активност срещу набор от бактериални щамове. За подобряване на активността и фармакологичните свойства е предвидено модифициране на структурата на тези съединения чрез инкорпориране на нитроароматни фрагменти.³⁻⁵

Редица бензимидазолони производни също намират приложение като фармацевтични препарати с разнообразно действие.⁶ Значителни усилия са насочени и към разработване на съединения с антитуберкулозно действие. До този момент няколко съединения показват умерена активност срещу мулти-резистентни щамове на МТВ.⁶ В рамките на проекта е планирано да бъдат синтезирани производни с допълнителни фармакофорни групи като 2-аминобутанол, пиперазин и 5-нитрофуран (Фигура 3).

Работната програма на проекта е разделена на работни пакети (РП), които включват конкретни научни задачи (НЗ), както следва:

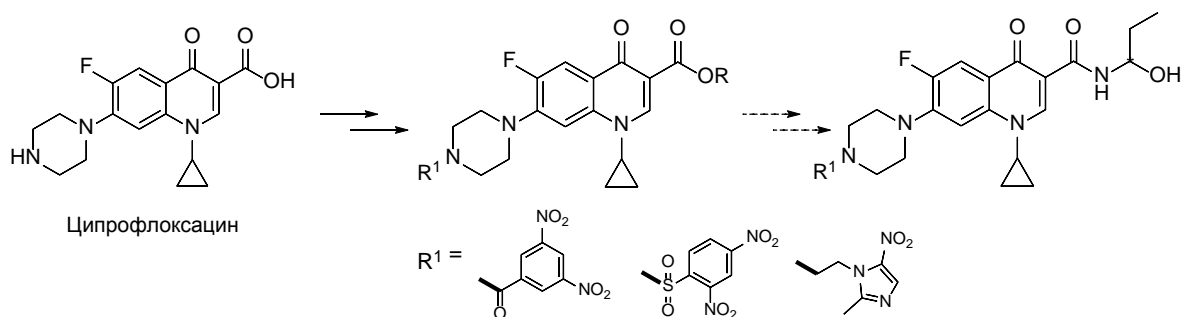
РП 1. Получаване на ципрофлоксацинови производни:

НЗ 1: Оптимизиране на реакционните условия за получаване на метилов естер на ципрофлоксацин.

НЗ 2: Въвеждане на подходящи нитроароматни заместители в пиперазиновото ядро на получения естер.

НЗ 3: Изследване на биологичната активност на получените нитроароматни производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

НЗ 4: Допълнително функционализиране на ципрофлоксацинови производни, проявяващи ниска активност, с 2-аминобутанол и изследване на тяхната антимикобактериална активност.

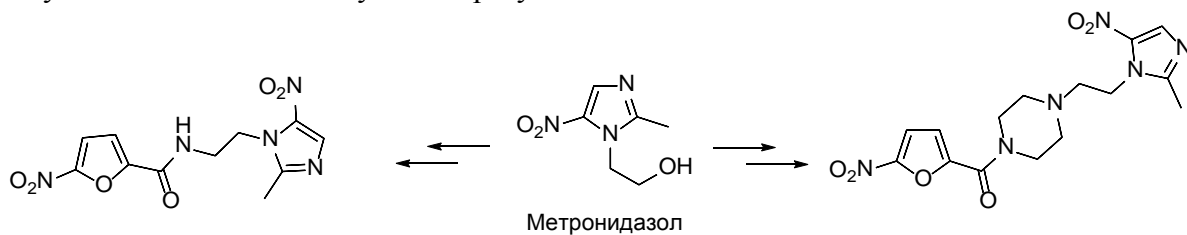

Фигура 1

РП 2. Получаване на производни на метронидазол:

НЗ 1: Синтез на нитрофуранови производни на метронидазол.

НЗ 2: Изследване на биологичната активност на получените нитрофуранови производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

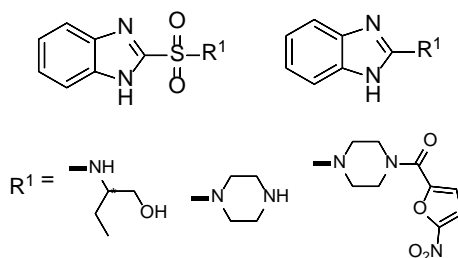
Фигура 2

РП 3. Получаване на бензимидазолови производни:

НЗ 1: Синтез на сулфонамидни производни на бензимидазол.

НЗ 2: Синтез на amino-производни на бензимидазол.

НЗ 3: Изследване на биологичната активност на получените бензимидазолови производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

Фигура 3

РП 1. Получаване на ципрофлоксацинови производни

НЗ 1: Оптимизиране на реакционните условия за получаване на метилов естер на ципрофлоксацин.

Първият етап от синтетичната стратегия за получаване на ципрофлоксацинови производни е синтез на метилов естер **2** (Схема 1). За целта е проведена реакция в метанол в присъствие на толуен 4-сулфонова киселина (*p*-TsOH), съгласно публикувана в литературата процедура.⁷ Естер **2** е изолиран с 57 % добив. В последствие добивът на целевия продукт е повишен до 85 % чрез провеждане на реакцията в присъствие на молекулно сито (поставено в соклет).

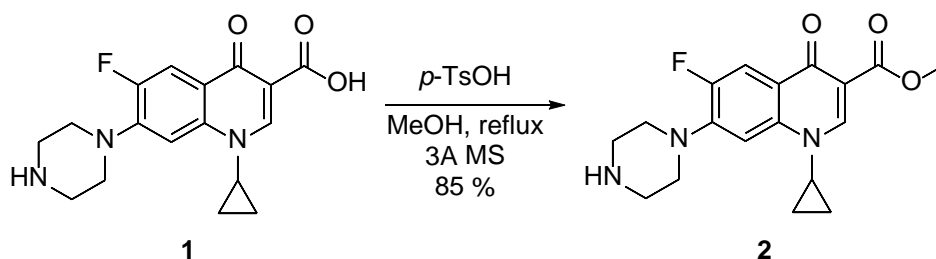

Схема 1

НЗ 2: Въвеждане на подходящи нитроароматни заместители в пиперазиновото ядро на получения естер.

В следващият етап са проведени експерименти за получаване на нитроароматни производни **5** и **6** (Схема 2) чрез реакция на **2** съответно с 3,5-динитробензоил хлорид (**3**) и 2,4-динитробензенсулфонил хлорид (**4**). Реакционните условия са оптимизирани чрез вариране на разтворителя и реакционната температура.

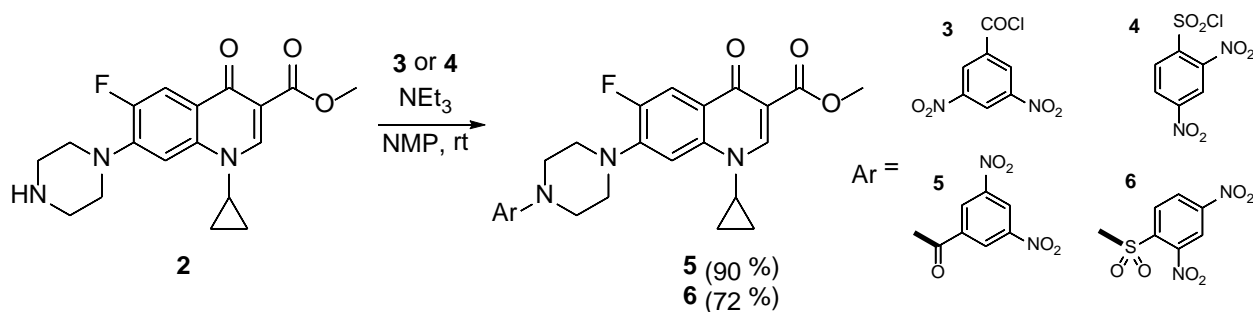

Схема 2

Въвеждане на метронидазолов заместител е осъществено чрез реакция на естер **2** с тозилиран метронидазол **8** (Схема 3), получен по литературна процедура.⁸ Проведени са експерименти за оптимизиране на реакционните условия чрез вариране на разтворителя и реакционната температура, като към този момент не са намерени по-подходящи условия.

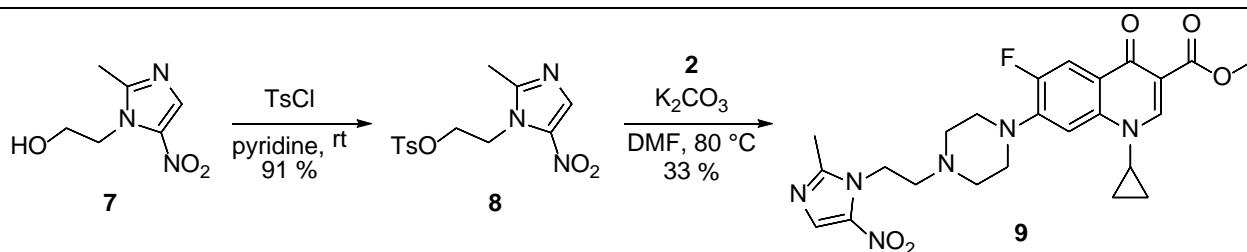

Схема 3

НЗ 3: Изследване на биологичната активност на получените нитроароматни производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

Антимикобактериалната активност на съединения **5**, **6** и **9** срещу референтен щам H₃₇Rv на *Mycobacterium tuberculosis* е в процес на изследване.

РП 2. Получаване на производни на метронидазол

НЗ 1: Синтез на нитрофуранови производни на метронидазол.

Получаването на нитрофуранови производни **13** и **15** е проведено в няколко стъпки от тозилиран метронидазол **8** (Схема 4). Третиране на съединение **8** с *tert*-бутилпиперазин-1-карбоксилат, последвано от сваляне на защитната група с водна солна киселина води до получаване на пиперазиново производно **11**. Съединение **13** е успешно изолирано след последваща реакция на **11** с 5-нитрофуран-2-карбонилхлорид (**12**) в среда от *N*-метилпиролидон (NMP) и триетиламин (NEt₃). С цел изследване на влиянието на двата нови фармакофорни фрагмента (пиперазинов и нитрофуранов) в структурата на **13** върху антимикобактериалната активност са проведени експерименти за получаване на съединение **15**, в което липсва пиперазинов фрагмент.

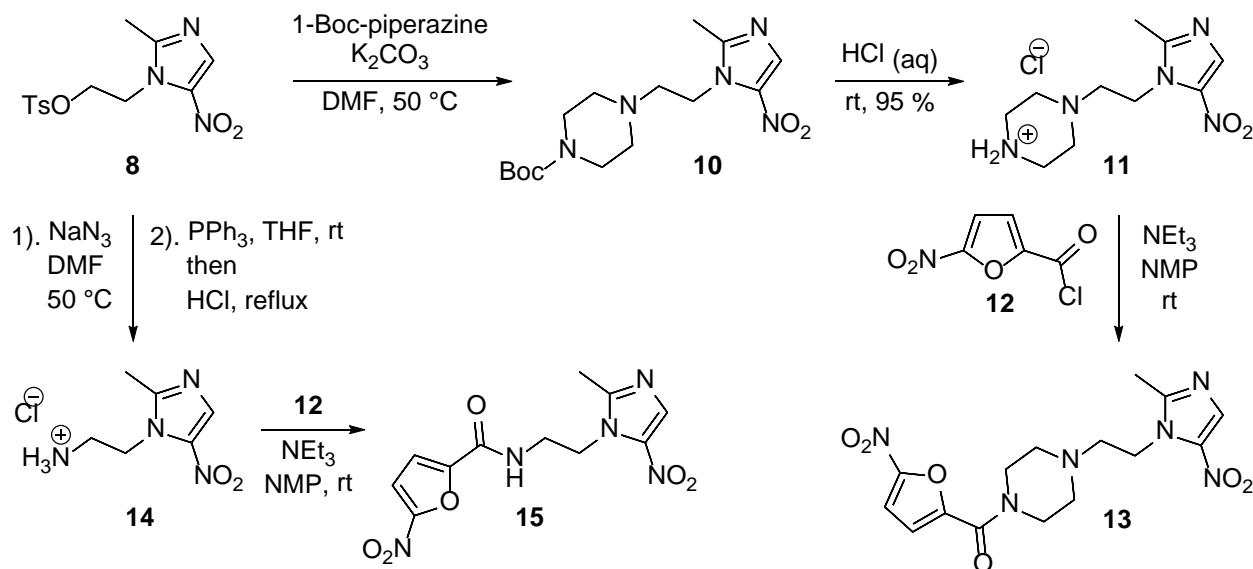

Схема 4

НЗ 2: Изследване на биологичната активност на получените нитрофуранови производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

Антимикобактериалната активност на съединения **13** и **15** срещу референтен щам H₃₇Rv на *Mycobacterium tuberculosis* е в процес на изследване.

РП 3. Получаване на бензимидазолови производни

НЗ 1: Синтез на сулфонамидни производни на бензимидазол.

За получаването на сулфонамидни производни на бензимидазол (Фигура 3) първоначално са проведени експерименти за синтез на 1H-бензо[d]имидазол-2-сулфонил хлорид (**17**) от 1H-бензо[d]имидазол-2-тиол по описани в литературата процедури (Схема 5). И в двата случая приложените реакционни условия не водят до получаване на суфонил хлорид **17**, поради което целевите сулфонамиди не са синтезирани на този етап.

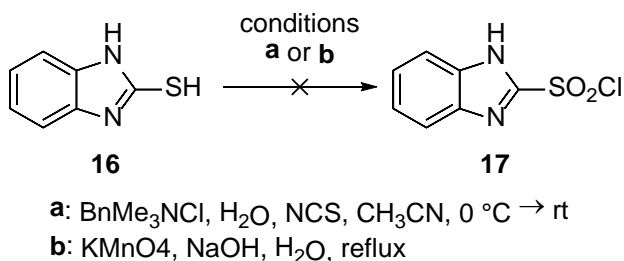

Схема 5

НЗ 2: Синтез на amino-производни на бензимидазол.

Съединение **19** е получено в една стъпки от 2-хлоро-1H-бензо[d]имидазол **18** (Схема 6). Последваща реакция на **19** с карбонил хлорид **12** води до получаване на метронидазолово производно **20** с добър добив (70 %).

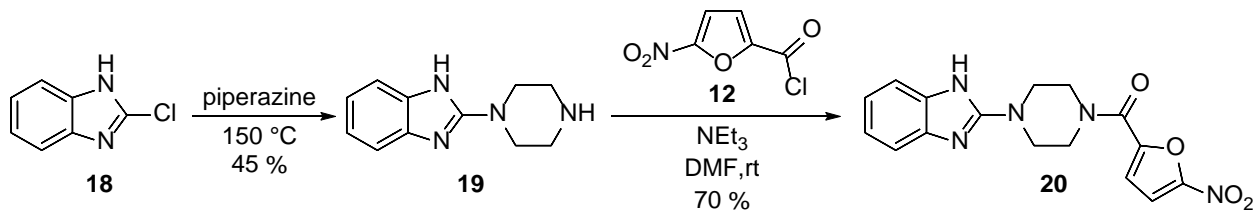

Схема 6

НЗ 3: Изследване на биологичната активност на получените бензимидазолови производни срещу МТВ и анализ на получените резултати.

Антимикобактериалната активност на съединения **19** и **20** срещу референтен щам H₃₇Rv на *Mycobacterium tuberculosis* е в процес на изследване.

Изводи/Обобщение
<p>Въз основа на представените експериментални резултати могат да се обобщят следните приноси и изводи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Оптимизирана е процедурата за получаване на метилов естер на ципрофлоксацин. 2) Синтезирани са три нитроароматни прозводни на ципрофлоксацин. 3) Синтезирани са две нитрофуранови производни на метронидазол. 4) Синтезирани са две пиперазинови производни на бензимидазол.
Публикации (излезли или подадени за печат публикации, в които изрично е изказана благодарност към Програмата) и участия на научни форуми
—
Литература
<ol style="list-style-type: none"> 1. 21st WHO model list of essential medicines (2019), WHO/MVP/EMP/IAU/2019.06. 2. Domalaon, Ronald, Temilolu Idowu, George G. Zhanel, and Frank Schweizer <i>Clinical Microbiology Reviews</i> 2018, 31, e00077-17. 3. Dobrikov, Georgi M., Violeta Valcheva, Margarita Stoilova-Disheva, Georgi Momekov, Pavleta Tzvetkova, Angel Chimov, and Vladimir Dimitrov <i>European Journal of Medicinal Chemistry</i> 2012, 48, 45-56. 4. Dobrikov, Georgi M., Violeta Valcheva, Yana Nikolova, Iva Ugrinova, Evdokia Pasheva, and Vladimir Dimitrov <i>European Journal of Medicinal Chemistry</i> 2013, 63, 468-473. 5. Nepali, Kunal, Hsueh-Yun Lee, and Jing-Ping Liou <i>Journal of Medicinal Chemistry</i> 2019, 62, 2851-2893. 6. Tahlan, Sumit, Sanjiv Kumar, and Balasubramanian Narasimhan <i>BMC Chemistry</i> 2019, 13, 101. 7. Yang, Xuan, Derek Ammeter, Temilolu Idowu, Ronald Domalaon, Marc Brizuela, Oreofe Okunnu, Liting Bi et al. <i>European Journal of Medicinal Chemistry</i> 2019, 175, 187-200. 8. Clayton, R., & Ramsden, C. A. <i>Synthesis</i> 2005, 2695-2700.

Дата: 04.02.2021 г. Изготвил: химик Мартин Равуцов

Научен ръководител: проф дхн Владимир Димитров